

ZEMTURS

LATGOLAS NŪVODA NEDEĻAS LAIKROKSTS

Nr. 32 (120)

1997. GODA 29. AUGUSTS

CENA 5 SANTIMI

Augusta nūgalē Ogrē konsekrēts dīvnomis svātā Meinarda gūdam. Nu Jō Ekselences veiskupa Jōņa Buļa spredika veiskupa Meinarda 800. mēršonās godadīnā 14. augustā Aglyunā:

„Jau pyrmajā godu tyukstūti bazenica zēle vysā sovā krōšumā, tai pīdarēja gondrež vysa Eiropa — galli, germāni, slāvi, romāni, tikai balti vēl napazyna kristiegi ticeibū un vēl arvīn gūdynoja pogōnu elkus. Tērgotōji gon uz turēja sakarus ar baltu tautom, pērkamī un pōrdūdumi dzintaru, vosku, madu, ūdas, bet misionari uz šū zemi nanōce. Dāni sōkumā beja uzcāluši dažas bazneicās Kūrzemes jyurmola, slāvi — Latgolā: Jersikā, Kūknese, bet par piļneigu kristianizaceju myusu tautā tōs vēl nālīcīnoja.

Vysdeivīki sakari baltu tautom beja ar Libekas tērgotōjim, jī ar sovom laivom brauce pa Baļtejas jyru, tod pa latvišim un latviši ar jū. Vēlōk pāvests Aleksandrs III uzdevē Reinas—Livonejas vērsveiskupam syutei uz Livoneju misionarū, lai vītejūs idzeivōtōjus pōrlīcīnōtu par myužeigū dzeivī, dvēseles namērsteibū un šeit dybīnōtu globalu kristiegiu bazneicu. Uz šū aicīnōjumu lūri atsaucēgi beja Meinards. Vitejim idzeivōtōjim jys beja pazeistams un tī jū uzjēme lūti

Daugovu, Gauju. Šī tērgotōji par sovu goreigū tāvu un rakstētu beja nūleiguši kaidu mūku Meinardu, kuru mes ūdin pazeistam kai veiskupu un myusu tautas pyrmū apostolu. Jys tērgotōjus pavadēja braucīnū uz Baļteju.

1163. godā Meinards ipāsazīna ar latvišim un latviši ar jū. Vēlōk pāvests Aleksandrs III uzdevē Reinas—Livonejas vērsveiskupam syutei uz Livoneju misionarū, lai vītejūs idzeivōtōjus pōrlīcīnōtu par myužeigū dzeivī, dvēseles namērsteibū un šeit dybīnōtu globalu kristiegiu bazneicu. Uz šū aicīnōjumu lūri atsaucēgi beja Meinards. Vitejim idzeivōtōjim jys beja pazeistams un tī jū uzjēme lūti

PYRMAIS

LATVEJAS APOSTOLS

labvēleigi. Par sovu apmesonōs vītu izaraudzēja Ikšķili Daugovas krostūs.

Meinards dzimis 1125. godā Holsteinas Rendas ciļti, isvēteits par priesteri un dzeivōja Augustīnišu klūsteri Sēgebergā. Isāradis Ikšķilē, isavuicēja vītejū volūdu un ar panokūmīm sludinōja evangeliju, daudzus īgyudams Kristum, pōrvārdsams pakōpeniski par kristišim. Nu Visbijas solas 1184. godā isaroda akmīkali, myurnīki, kas Ikšķilē izbyvēja bazneicu Jaunovas Marijas gūdam. Un nu tō laika mes cinom un gūdynojam sovu goreigū mōti, bazneicās mōti Jaunovu Mariju, kas ar mīsu un dvēseli pēc dzīves nūstaigotājim celim uzjīmīta dūts Marijas vōrds.

Vysdeivīki klīva svātās Romas vāsts sastōvdaļa un tyka pakļauta pošam pāvestam. Pāvests pōrvāldēja ūzī zemi, jys ryupējōs par tōs idzeivōtōju labklōjēbu, bet īpaši, lai

goda 14. augustā, tyka apbedeits Ikšķiles bazneicā, 14. godsymta beigōs jō mērsteigōs atlīkas pōrvāstas uz Reigas golvonū katedrali, kū tagad pazeistam kai Doma bazneicu un tur ari ūdin Meinards radis atdusas vītu myusu zemē.

Laterana koncīls 1215. godā Livoniju-Latveju un Igauneju — nūvēlēja Dīvmōtes gūdam, nu ūzī laika tū saucam par Mōras zemi. Jōs gūdam Igaunejā caltas bazneicas, oltori, svynāti svātki, meitiņom krysteibōs dūts Marijas vōrds.

Vysa Livonija klīva svātās Romas vāsts sastōvdaļa un tyka pakļauta pošam pāvestam. Pāvests pōrvāldēja ūzī zemi, jys ryupējōs par tōs idzeivōtōju labklōjēbu, bet īpaši, lai

kotrs ūzī zemes cylvāks byutu tīceigs un imontōtu myužeigū dzeivi pēc nōves dabasūs.

Sāi bazneicas vāsti — Livonijas vāsti — golvonī svātki beja 15. augusta — Dīvmōtes dabasūs uzjīmīšanas dīna. Annalēs varom laseit, ka Reigas veiskups uz ūzī svātkim atbrauce nu vosoras mītnes, jū svineigi sagaidēja Reigas vōrtūs, tod vysi tīceigi ar veiskupu, goreidznīkim, mūkīm pīkīgā un tīceigi tautu devēs uz Doma bazneicu — veiskupa katedrali. Ūzī svātkus — Dīvmōtes dabasūs uzjīmīšanas svātkus — svinēja 3 dīnas. Cylvāki lyudzēs, šķeistēja sovas sirdis grāksudzēs sakramētā, pījēmī svātū Komuniju — Jēzu Krystu, izleiga sovā storpā, atjaunījōs tīceibā.

LOBU VESELEIBU, STYPRU GORU UN DAUDZ LAIMEIGU DĪNU!

Nu jau byus godi pīci nu tō augusta dinas, kod Aloīzs Čāčs, uz laiku astōtījis poša caltū mōjū Grand Rapidūs, skaisti ikūptū dōrzu, beja devīs uz dzīmītū pusi. Sakryta tai, ka jō dzīmīšanas dīna beja tiši visošonōs reizē, kū nūlēme izmontōt J. Raina muzejmōjas Jasmuižās darbinecas, lai apsveiktu, irūsynoja nālāke tūreizejō vadeitōju Baiba Ducmane. Sova transporta muzejam nav, apsveicējas pikrita izmontōt »Zaporozecu», pi kura beju tīcis. Beju pīceigs, ka ari maļi izadūs redzēt slovenu »amerikāni».

Sōkumā mozlit sasamīšējōs, jo Broki beja zynomi myusim vīnī, kas aiz Seiļukolna pogosta centra, ūtrā molā dzērviņu pūram, kur veikals ar nūsaukumu »Broki». Vitejī gon pastōtēja, ka veitī asam braukši ūgobolu, Broki ir ari tipat Seiļukolna pīvōrtē...

Smaideigais jubilars beja pīrsteigts

un īprīcīnōts par ūzī apcīmōjumu. Par jū pošu un ispaidim uzrakstēju rajona avīzei »Nūvodniks», bet tod isagružēja tai, ka sōču izdūt pats sovu nedēļas laikroku »Zemturs». Kaidā jaukā dīnā pīnōce vēstule nu Grand Rapidūm — Aloīzs Čāča kungs atsyutēja fotoattālu, kur avizes lopā ar munu rokstu jam uzlykta pi sīnas gūda vītā kūpā ar vītejū izdavumu, kurs aprakstējis jō dōrzu un mōjas apkaimēs sakūpteibū, sekmeigu pīsādaleišonu konkursā...

Varbuty ar ūzī vēstuli, bet varbuty ari ar tikšonōs reizi aizasōce Aloīza Čāča draudzeiba ar »Zemturi», kuram jys rakstējis par sevi, kai dzymtajā cīmā calts un isvēteits krucifikss, gon cytum litom. Jys ryupeigi izlosa myusu avīzi, daudzreiz izsacējis dūmas par jū, izplota cytum trimdas latgalim, bet pats golvonais, atbolsta materiali.

Ispējams, ka myusu avīzeites liktiņ

jau sen byutu izlamts, jo na labvēli, un kai vīns nu lelōkajīm un nasavteigōkājīm ir Aloīzs Čāčs Savīnotājōs Vāfītīs. Daudzus godus jys pats dorbōjīs trymdas nedēļas izdavumā »Latgolas Bolss», kurs tīcīs atbalsteits un uzmundrīnōts, saprūt un zyna »jaunīkō brōļā» vajadzeibas.

Sei zīma Grand Rapidūs bejuse ar dījū snigu, sultumu, ari pats saiminiks najyutī eisti vasals, pavasarīs ari īsašōcis pagryušķ, tūtīs vosora, kai vīnmār, īprīcīnōju jū ar sovu zīdeišonās priku un krōsu bogoteibū. Var pat saceit: te kai paradīzes dōrza un A. Čāča kungs ir kai vīns nu tīm kūšumkryumim, kas tik pīceigi un pateiceigi par jō pīylem aplīcīnōj sevi.

Vēlejūt lobu veseleibu, stypru goru un daudz laimeigu dīnu sovam korepondentam un labvēlam A. Čāčam, fotoattālā ar avīzi aizsytom skaitōkōs pučes Latgolā — lilejas.

Izdevējs

Ontons RĀNCĀNS

HRONIKA

● 25. augustā (1917) iznōk pyrmais Latgolas jaunīkōs žurnals »Gunkurs», pādejais numers izlaists 1918. godā 20. februāri.

● 28. augustā (1912) Daugavpīls aprīķa Vydsmitīžas pogosta Brokūs dzimis sabīdrīkais darbiniks, laikroku »Latgolas Bolss» leidzēraktors, Andriya Jūrdža fonda aktivists Aloīzs Čāčs.

● 30. augustā (1907) Pīterpīls nūteik latgalīšu intelīgences apsprīde, kurā izstrōdōja latgaliskū rokstu ortografeju.

● 30. augustā (1977) Reigā miris tēlnīks Otto Kalējs, dzyma 1920. godā 17. augustā Daugavpīli.

● 30. augustā (1932) Rēzeknē dzymuse rakstneica un dzejneica Diana Varslavāne.

● Augustā (1927) sōce iznōk žurnāli »Zīdūnis» un »Sauleite».

Sastōdēja

Viktors TROJANOVSKIS

Ošāni idrūšonā studēt vides dizaina darbneicā, jōs mōkslineicās fantāzijas pīrītū konkretūs, tēlpīskūs apjūmūs, studeju procesā jei sovās īspējas saista ar kulturas un mōkslas nūrisēm vāsti. Liliāja Kūklei un cytum studentim, kam ir pīteikami bleivs personīkō laika un rodūšō dorbā rīkotās sprīgums, dorbu skatēs izapauž spējā breivi un atraiseiti izsaceit sevi.

Sō goda Mōkslas koledžas absolvente Tatjana Žeikare sovā diplomordbā izvēlēja greidas vāžu dizainu, jōs vīrītūs regularōs, plyustūšōkōs formas pīskānōtas dzīves telpas mārūgīm un myužeibas stabilitātei, tyms glazuras izcei vērīspuses struktūru un fakturu nāmēs. Nōkamū izgleitošonās pakōpi jei sōc LMA bakalaura programmas studejōs.

Jaunatvārtajā tārpu modelēšonās dizaina nūdaļā sprāgā mōceibū dorbā Indra Salceviča (Solas vydusskūla)

absolvēte) rūd īspējas kombinēt ūzāmantus audumus un aksessuārus, veidot īzaicīnūs tārpus jaunītem. Solvita Kursīte (Zasas vydusskūla) pyrīmō mōceibū kursa uzdavumus rūkorbūs aplīcīnōj patīsu skaistuma uzjītū. Tekstīlmōkslas dizaina nūdaļas audzēknes Mirdzas Jakimovas (Solas vydusskūla) dorbum rakstureiga tālaineiba, poetiska nūskāja un pošai apjēmeiba iaugt dzymtajā nūvoda.

Aknīstes vydusskūlas absolventi Lauris Rutkis un Agris Arbidāns nūpītīs interesējas par metalmōkslas nūslāpumim, jūs dorbā ir vēlēšonās pošāpīcīnōtīs mōceibū procesā, rast stīmūs dūmōšonāi un izdūmai. L. Rutkis (4. kurss) labi zeimej, apgyust rūtu izveides pamatprocesus, dōrgētālu (zalta, sudroba) apstrōdes pajēmīnus, A. Arbidāns (2. kurss) bez gryuteibom kā gradzynus kai patīstīveigus

Jakubpīls gimnāzēs beidzēja, tagad tūpūšō tekstīlmōkslineica Inese Gžibovska pasnīdzēju atzīcību imontōjuse ar zeimejumim un gleznōjumim plenērūs, 4. kurss programmuzdavumūs rodūsi izmontoj etnografiskūs rokstu kontrastīnū eksotiku.

Ir pīrīcīiba, ka koledžas audzēknī un studentī, kuri rodūšā un ražēgā dorbā aizvadēju vēl vīnu mōceibū godu, ari turpmāk prass byut gōrīgā namīra. Nakopēs, naatdarynos dobu, bet byus rodūši, jo jau Platons deklarējis, ka »mōksla nābyut naatdarinoj radzamas lītas, bet smeļ spākus nu tīm pošim pošlītum, nu kurim ir cālusēs doba».

Pirms jaunī mōceibū goda Jakubpīls rajona skūlu vadeibai un pedagogīm grību pasateikt par audzēkņu sovlāceigā sagatavōšonā mōkslas izgleitības turpīnōšonāi, bet jaunīs mōkslineicām — par izpratni un atbolstu bārnu izvālātajā ceļā!

PĪTERS GLEIZDĀNS

BYUT GOREIGĀ NAMĪRĀ

Daudzi talanteigā jauni jākubpīli pīsā sovās spējas dizainā, lītiškajā un stōjmōkslōs atteista septeņu pakolnu pīlsātā Rēzeknē. Te zam vīna jumta atsarūn mōkslas skūla, mōkslas koledža, Latvejas Mōkslas akademējas Latgolas filiale, kur direktora Osvalda Zvejsalīnika vērsvadeibā rit daudzīlūs rodūs un pedagogiskās dorbus.

Mōkslas pedagogējas nūdaļas studentu dorbu ekspozīcējā ar ipatneju sovdabeibū izacēlēs jākubpīli Ināras Lācēs, Rutas Štelmahezes un Jolantas Ābeles lettryskōs (fontu) mōkslas iīrīzes dorbi. Šōs mōkslineicās zyna gōn vēsturi, gōn ari pazeist myusdīnu pasauli, tōdē spēj cylvāku jyutas atklot

STUDENTU KLUBENŠ

IVETA SPRŪGA,
III KURSS

LATGOLAS KERAMIKAS FESTIVĀLS

Par pūdnika lelū dorbu līcinoj Latgolas keramikas patriarha Andreja Paulāna atbilde. Kaids jam pavaicōjis:

— Cik to trauku jūs sovā myužā asot izgatavojis?

Meistars atbilstējis:

— Tautos palaižu tik pūdu, vāžu, kružu, svečiņu, ka diz voi pītyktu nu tāva montotū septeņu hektaru zemes, lai tūs izvītōtu!

Andreja Paulāna dzymtajā Sylajōpū pogosta, vysapleik gleznainajam Feimaņu azaram, vysmoz divdesmit sātōs strōdōja pūdniki, jūs dorba krōsu palete beja uzortō teiruma

pīsotnōtais bryunums, gon plaukstūšu bārzu svāgais zaļums, gon rudzu dryvas zaltainums, gon azara dzidrais zylums un laukakmiņu zylais pelēceigums. Vōrdu sokūt, dzymtō nūvoda doba, vyss tōs krōšums un daudzveideiba.

Apdadzynojuj traukus valeja bedres tipa cepli, līsmu mēles, lūžpojūt storp glazetajim traukim, radēja patisi naaprēkinamus un nagaideitus krōsu efektus.

Zynotnika Jōņa Pujata mudynōti, keramiki saglobōja un pylneidōja nu tāvīm montotū omota prasmi laikā, kōd mainējōs pauadzes. Rēzeknē un Daugavpilī tyka dybynōtas Latgolas keramikas studejas, bet Preiļūs dorbōjōs naseņ nu myusim aizgōjušo vacmeistarā Polikarpa Černavskā skūla.

Šudīn styprōkais ir Ušpeļu atzors, keramiku Ontona un Jūlijas sātā tagad zoroj divas pauadzes: trejs dāli — Pīters, Treju Zvaigžņu ordeņa

kavalers, Ontons un Viktors; mozdāli Avīrs un Andris. Jim pūdniku gors jau šyupeli lykts.

ILONA MIČULE, III KURSS

»Latgola ir mōla vazums,
Naipjaustu skryžu klōsts«, —

šaidas dzejas rindas Latgolas keramikai veļējis Ontons Kūkojs. Tam garum nav pagojusi ari A. Vējāns, P. Jurciņš un cyti dzejniki. Par Latgolas keramikas pēteišonu pyrmom kōrtom jōpasateic Jōņam Pujatam, par jō plašu monografeju »Latgales keramika« (1960), kurā pīrmū reizi dūts sistematizēts pōrskots gon par nūvoda keramikas vēsturi kūpumā, gon atsevišķu autoru dorbiem, keramikas paveidu un stylu ipatneibom. Nūzari pētējuši ari cyti — Dz. Cimermane, G. Ivanova, V. Rozenberga, J. Žugovs, S. Ribakova

— Latgolas Kulturvēstures muzeja fondu globōtōja, ari arheologe Ilze Lōze, kura pisavārsuse vyssenōķus keramikas slōņu pēteišonai Latgolas teritorējā.

Latgolas keramika izgōjuse

vairōkus atteisteibas pūsmus, kas devis tai kai mōkslas nūzarei sazaigot vysōs dardedzes krōsōs. Bet ir ari cyti meklējumi, pīmāram, V. Vogulam rakstureigī trauki malnūs tūnūs, kū īgyust, tūs apkāpnojūt cepli. Dažkort sastūpami izstrōdōjumi, kurim nav uzklōta glazura voi tī pōrklōti tikai ar boltmōlu.

Lels kulturnūzeimegs nūtykums ir tagad īreikotō Latgolas Kulturvēstures muzeja keramikas ekspozīcija, kas dūd vīnreizejuispēju izsekot meistarū darbeibai, trauku formom un tūs daudzveideibai. Jaunūs meistarū zālē skateitōju pōrsteidz dorbu plašais klōsts, tūs izteiksmeigums, dekorativitātes spylgtums, dažādi jaunmeklējumi. Lai nūsauku koč voi O. Ušpeļa, P. Iruka, A. Vituškina, L. Ciruļa, V. un O. Vogulu, J. Seiksta un daudzu cytu meistardorbus.

Varim saceit, ka šī ražojumi un ipatneibas, kas rakstureigas Latgolas keramikai kūpumā, līcinoj, ka ari šudinejūs apstoklūs nūzare nazadej tradicejas, krōšumu, ispējas uz augšupeju.

tim. Jō pīmīja palik navin Latgolā, bet ari pōrējā Latvējā». F. Trasuns beja tūs pusē, kurim dzeivē klōjōs vysgryušōk, kurus vēsture un liktiņi vysskorbōk pīmeklējis, tū uzsvēr dzējuli »Muni draugi«. Vystyvōjam »tī, kas vōrgūs pīdzymuši, tī, kas bādōs izauguši«.

1905. godā jys ceinejōs pret pūlu un kīru muižinikim, lai Latgolas zemniķi īgyust tīscības uz zemi, izgleiteibū, uz tōlōku atteisteibū. Dobrōdamis Kīrvejas Valsts dūmē, uzstāja par vysu imperejā itylpstūšu tāteibū leidzīseibū, byudams Satversmes sapulces lūcekis, 1. un 2. Saeimas deputats — gondrejz kotrā sēdē īastōja par brōlim latgalīšim, nanūguris gōdōja par skūlom, kulturu, pašvaldeibū tīseibom, katolu bazneicas īpašumu atgyušonu, daudzom cytom lītom. Beja vīns nu golvonajim Latgolas pīrmōs atmūdas ideologim, jō vadeibā na tikai nūdybynoņa »Pīterpi Latvīšu muzykalā bīdreiba«, bet sazarōja vysas kulturas golvonōs nūzares — volūda, prese, grōmotnīceiba, muzyka, teatris, sareikōjumi, izstōžu darbeiba, latvīšu volūdu īvīse Goreigājā seminārā.

Vyspōrzynoma F. Trasuna izširkūšo

un vodūšo lūma Rēzeknes 1917. goda maja kongresa sagatavōšonā un vadeišonā, svareigu lānumu pījimšonā, kur tyka nūlamts apvīnōt latvīšu apdzīvotūs nūvodus — Kūrziemi, Vīdzemi un Latgolu vīnōtā autonomā valstī, akcentāta praseiba respektēt Latgolas vēsturiskōs ipatneibas volūdas, religejas un pašvaldeibū izveides ziņā. Kai depūtats jys vērsēs pret autoritarisma izpausmem un atsevišķu partiju vīnpu-seigom pretēnējom, jo bīži uzsvēre un atgōdynōja, ka valdeibai, īvālātajim un lykumim jōkolpoj tautai, navys kaidai partejai, savīneibai voi socialajai grupai.

Jō uzmaneibas centrā beja ryupes par atsevišķim kulturas objektiem Latgolā, ideals beja nūvoda sīrdi Rēzeknē izveidōt Tautas pili. Dīmžāl, jū atklōja jau pēc F. Trasuna nōves, uzvede jō lugu »Nūgrymušo pīle«.

F. Trasunam kūpā ar V. Seili izadeve panōkt lykumdevēju vairōkuma atbilsto 55 miljonu rubļu pišķeršonu Latgolas skūlu atjaunošonai un trešais, kurūs paradzāts sakūpōt fabulas, dzeju, kai ari spylgtōkōs runas Latvējas parlamentū — Satversmes sapulcē un Saeimā.

JĀNS LAICĀNS LMA RF 2. KURSS

P. GLEIZDĀNA
DRAUDZEIGAS SARŽS

MEITAS PORTRETS

tate un Tautas Konservatoreja.

Īpaša saruna varātu byut par F. Trasuna literāru darbeibu. Jōzsoka priks, ka LKC izdevnīceibā Rēzeknē laiž klāja jō Rokstu I sējumu un gribatūs cerēt, ka tam sekōs ūtrais un trešais, kurūs paradzāts sakūpōt fabulas, dzeju, kai ari spylgtōkōs runas Latvējas parlamentū — Satversmes sapulcē un Saeimā.

natskūla (direktors J. Rožkalns) sajāmuse Sorosa fonda konkursa gūda rokstu par »Volūdas korekcejas dorba tehniskais nūdrūšyņōjums«, pīsadolā programmas »Pōrmaiņas izgleiteibā« projektū »Skūlōtōju atbilsta teikls«, »Resursu un enerģejas skūla«, »Blend a med«, »Baltejas skūlu programma«. Pyrmajā vydusskūlā (direktore J. Ostaša) pādejū divu godu laikā ris intensiva sadarbeiba ar Norvegeju — Austagderas apgobola Grimstādes gimnazeju, ir audzēkņu apmōceiba ASV, Norvegejā.

Maiņu (vokora) vydusskūlā, Bārnu un jaunōtnes sporta skūla, Bārnu invalidu rehabilitacēs centrs un 10 pyrmsskūlās mōceibū īstōdes ījam pozitivas vitas piļsātas un nūvoda sabidreibas atteisteibā.

Izdevums »Lyuznova, Veczosa, Zosna« sakārā ar Rēzeknes rajona Eiropas kulturas nedēļas programmu (septembrī) interesentus īpazeistynoj ar pogosta (padūmes priķšsādātōjs J. Zirnovs) kulturas un vēstures pīmīkļu izceļsmi un apryupi. Gora montu zīneibōs tam ir kulturala vērteiba.

Ar dzīsim sadzeivōt aicinoj komponistes Sandras Mežores grōmota »Bārnu dziesmas«, emocionali skandorbi sakūpōti nūdaļōs: »Par mani un giminī«, »Par munim draudzenim«, »Par vysu kū cytu«, »Jaungoda un Zīmassvātku dzīsmes« (P. Gleizdāna vōku nūformējums). Autore jau 90. godūs dīzīmu komponēšonā izapeļnēja atzīneibū kai spylgtā personeiba, izmontojūt republikā popularūs dzējniku O. Vācieša, M. Čaklā, O. Slišāna un cytu bārnim veļteitus dzējorbus, rodūt sirsneigu muzyku. Šei grōmota aplīcinoj komponistes jaunrades darbneicas nōkūtni un bārnu muzykalōs audzēnōšonas īspējas.

PĪTERS GLEIZDĀNS

»LATGALES DRUKAS« IZDAVUMI

Skūlānus un vacōkus »Latgolas druka« augustā īpīcīnōja gon ar rokstu dorbiem pīmārōtōm burtneicom un kladem, gon lobā estetiskā gaume un poligrafiskā kvalitatē veidojot grōmotom.

Rēzeknes pīsātas skūlu valdes (priķšsādātōja Mārite Mickāne) sagatavōtājā »Rēzeknes pīsātas mācību iestādes« pīvērš uzmaneibū byutiskim faktim. 1997./98. mōceibū

taipat nu Ventspils, »Skanda« (Alda Šelegovska) — meitines nu Reigas un »Sapnis« (Iveta Rīsmane) — ari meitines nu Reigas; trejs bārnu kōri — »Tērvete« (Dace Reinika) nu Annas Brigaderes pamatskūlas, »Volante« (Ēriks Kravalis) nu Reigas un »Lielvārde« (Baiba Klepere) nu Lielvārdes muzykas skūlas.

Žūriju vadēja Ausma Derkēvica, XXII Dīzīmu svātku vērsdirigente, sīvīšu kōra »Dzintars« dirigente, mōkslinīciskō vadeitōja. Jai kai

lūcekli asistēja Karstens Blonds nu Dānijas, Randersas sv. Pītera bazneicas koncertkōra dirigents, varganists, festivala »Ventspils—94« Grand Prix īgyvējs; Jāns Pōriets — komponists, A. Kalniņa Čēsu muzykas koledžas direktors; Maks van den Broeks nu Belgejas — Kapellanas kōra »Vivace« dirigents un Eduards Grāvīts — XXII Dīzīmu svātku vērsdirigents, Ventspils nūvoda kōru vērsdirigents, festivala mōkslinīciskais vadeitōjs.

JĀNS BROKS

MUNS TĀVS

Muns tāvs maņ dorbu cīneit īmōcēja,
Kod beja maņ tik dažas vosoras.
Vyss myužs jam gara dorba dīna
beja,
Dorbs pajēme jam zīmas, vosoras.
Jys vysu myužu dorbam krūni veja
Un naznōja, kas ir atpyuta.
Vyss myužs jam gara dorba dīna beja
Un tik pi kopa nōce atpyuta.
Jam dīnas dorbā skanēja kai dzeja;
Jys napōrmēte dorbam syrumu.
Vyss myužs jam gara dorba dīna
beja,
Dorbs atjēme jō dīnom syrumu.
Par dorbu tāvs mums olgu
naprasēja,
Pats dorbs jam beja dzeive olgojums.
Vyss myužs jam gara dorba dīna
beja,
Un dorba cīlvākam dorbs —
olgojums.

4. STORPTAUTYSKĀ KŌRA MUZYKAS FESTIVALA

»VENTSPILS—97« UZVARĀTĀJS

Preiļu rajona padūme piškeire naujas premēju kōra »Latgale« dirigen tam Edgaram Znūteņam par kolektīva veiksmeigu pīsādaleišonu IV storptautyskajā festivalā, kas šogod 23.—26. juli skanēja Ventspili. Šys ir skūlōtōju kōris, dybynōts 1972. godā, daleibniku videjas vacums — 25—30 godi. Koncertej Latevijā, XX un XXI Vyspōrejūs Dīzīmu svātku finalists, divas reizes uzstāja Francejā, šīmā festivalā ar konkursu pīsādaleišonu pīrmū reizi.

Putnu rudiņa medeibas sōkušo...
P. Gleizdāna kaligrafija

TEDIS

Sīvītes nūtureigais jyutu pasauļs

Dorba gaitu īsokums Nacionalos bibliotekas saimnīciskā direktora statusā man vēl tagad likās kai jauns murgs. Saimnīciskā dorbi beja tik ilāisti, ka, lai cik na cik tūs sakortōtu, nōcēs na tikai pasapulēt, bet bīži vin ari pōrsapulēt. Vyslelōkōs golvās sōpes sagōdōja ar akmiņuglem apkurynomē kotlu mōja vīnā nu bibliotekas ākoms Vacreigā, gondreiž pretim tagadejam Saeimas nomam. Nu nanūskomā vacuma apkures kotlym syltumu ar spīšonu navarēja izdabot, tōpēc darēju vysu īspējamū, lai uz nōkūšu apkures sezonu nomu pīslāgtu TECam.

Un tai vosoras ūtrā puse ākas pogrobā sōce rūseitīs sanotechniki, un leidz ar jīm sasārūsēja sīvītes, kurā strōdōja tymā mōjā, sauce mani uz pōrrunom.

»Kū tu tī pogrobā taisīs dareit?«

»Kai, kū?« — pōrsteigts sacēju. — »Tok vysim zynoms, ka pīsaslādzomēs pi TECa. Vysas bibliotekas kūpejā sanōksmē pōrrunojom, vēl aplausus nu jyusu puses izapeļnēju!«

»Aplausi to aplausi! — tai sīvītes, — bet voi zyni, ka »trubas«, pi kam dūmojīt pīslēgt TEC, var pleist?«

Guđeigi atsazynu, ka nazunu gon.

»Redzit nu! Naznīt, bet dorit. Vajag atsaukt specialistu nu molas un pasakonsultēt — varbyut »trubas« ari jōnūmaina?«

Vīnmār asu īsaklausējīs sīvīšu teiktājā. Sameklēju »naatkareigū

ekspertu«, kurs izskatēja projektu un aplīcīnōja, ka vyss kōrteibā. Dorbi naapsastōja un vēreiz tyku nu dāmom lyugts uz sarunu, vēreiz aplīcīnōja specialistu, kurs aplīcīnōja tū pošu, kū pyrmāis.

Beidzūt meistari uzstōdēja ūtsīlēitōju un varēja sōkt pīslāgt centralajim syltumvodom, kod, kai pīsokā, tyku trešū reizi aplīcīnōts uz pōrrunom. Šureiz darbineicas izskatēja nūsaryupejušōs un vysupyrms man nūlasēja lekceju par tū, kaidas naatkōrtojamas nacionalas bogōteibas globōjas šymā nomā. Tod nūdājs vadeitōja apelēja pi munas sīrdsapziņas, ka, pīslādzūt TECu »trubom«, kuras var pleist, es byušu pi vīnas kulturas būjā ejā.

Pēc taida īsokuma ari es sōču nūpītni izprāšnot, nu kurīnes jōm taida pōrlīceiba?

»Kai nu kurīnes?« — sapuļcējušōs, monomi pōrsteigta, pōrprasēja. »Jyusu pīrkšōjējs myusim vysu seiki izskaidrōja. Jys vīnmār atroda laiku apsaruņot, navys kai jyus — skraidit tīk pa pogrobim un, kauna līta, vēl pi jumtim!«

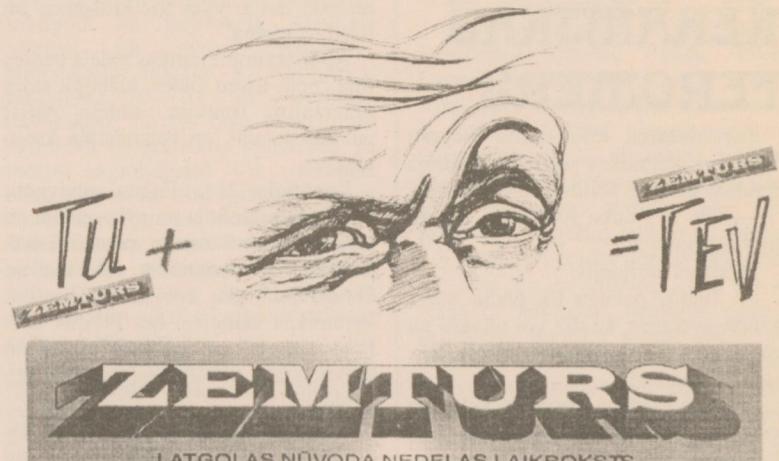
Tagad saprotu, kaidu napīdūdamu cyceibū ir izstrōdōjis pīrkšōjējs. Izmontojūt runas dōvonās, jys pratis nūslēpt naizdareibū, apvōrdojūt jaunōs darbineicas ar »trubu« pleisōnas brīsmom, tai ka jōs beja ar mīru pacīst naīrteibas syltumapgōdē, lai tikai nacīstu jūs dorba augli. Bibliotekas direktoram izarōdējōs

TŪP LLAA

Tūp jauna sabīdriska organizaceja — Latvejas lauksaimniecības atbolsta asociācija, uz tōs dybynōšanas sanōksmi Reigā, 1. valsts gimnazējā kai vīneigī pīrstōvi nu Latgolas pīsadalēja brōli Plīvdas nu Preiļu rajona Plīvdom, energiski jaunsaimnīki. LLAA pošlaik izstrōdōj programmu un statutus un paradzams, ka vīstvīkā laikā klyus par īspaideigu lauksaimniecības interēsu aīzstōvi un aīzsorgōtōju vysūs četru valsts nūvodus — Vīdzemē, Kūrzemē, Zemgalē un Latgolā. Pošlaik rysnojās jōs veidōšanas pasōkumi, bet jau tyulep pēc zīmoju sējas, septembra beigōs, iplānōtas plašas zemniku apsrides nūvodus un cytas aktivitātes.

Latgolā šōn kustebas atbalstītōji jau ir Ludzas rajona Cyblas, Blontu un Pušmuovas pogostā, Krōslovas rajona Ondrupīnes pogostā.

Uz Eiropu laužamēs ar sporu, lai gon vāsas golvas šod tod atgōdynojoj, ka tū voi cytu nu myusu reiceibas tī nasaprass. Kai tī ar Eiropu, kod jīmā jau skaitomēs, bet, lyuk, myusu pēcnōcēji nasaprass, ka, byudami »Zemtura« laikabidri, vīneigū latgalu avīzi na tikai Eiropā, bet ari vysā pasaulē, nabejom pasytējuši un lasējuši!

ZEMTURS
LATGOLAS NŪVODA NEDEĻAS LAIKROKSTS

Abonentu var nūkōrtōt vysōs posta nūdaļōs, katalogā īraksteits ar indeksu 3053.

SPAITANU ROMONS

Ver acis, kol Ausaklys spaitoj,
Lai dīna tev gaiša i gara!

Laiskums dvēseli mātōj,
Nu rūsme aug cylvāka vara.

Lyuz Dīvu ar gaismas sveidi,
Vys svātās ataust nu reita

Un īgyust myūžeibas veidu,
Blōzmoj kod Saufcereite.

Cēl zūbīnu, saulei lācūt,
Dīnas tveicē gurs rūka.

Drūsme i ceiņa, i prāca,
Veiru i liktiņs lūka.

Līc šautri dāla šupelī, mōt,

I blokus līc laiçini boltu.

Gon gribēs vēl Latgolu aplaimot
Kāids sābirs ar dvēseli soltu.

Lai skaņ navīn maigā dzīsmē

tev bolss,

Var gaidēt, ka godi byus skorbi.

Byus vējputni, sveļme i zīmēlu sols,

Na sapnis glōbs, vin veiru dorbi.

Na kūklātōjs aug lai, bet karōtōjs,

Tik sīrds lai nav akminī kolta.

Par dzimtini stōv lai, kai tāvutāvs

gōj's,

Cēl dublojs, bet dvēsele — bolta.

raturredzīnī voi par kurim izataisejuši tik steivi ikonografiski stereotipi, ka nav bejs gribiejuma ni pībolsuot, ni saguozt jūs — kuo tī vēl runuot, ka jau tai »vyss pasačeits«, a sovpateiga analitiski izpieteita voi individuali sūpuordzeivota literatūrmita voi konkrety pozicejis nav (taitod navarū nikuo jauna i byutiska pasačeit).

Itei gruomota piec struktūrys idūmuota kai manu literarūs i literatūrkritiskūs īlykumi mehanisks salīcīgs. Raudzeju naraksteit tuo, kas jau ir pasaceits cytur, kaba līki napuorrakstīnēt M. Apeļa i M. Bukša LLV, LRB (»Latviešu rakstniecība biogrāfijās«), a taipoš A. Viejāna LRG (»Latgales rakstu gaisma«) i cytūs popularuokajūs apsavārīnūs pasaceitū. Taitod vēreiz — tys nav viertējums, a muns (vīnkuorši kai skaitinīka) subjektīvs redzīns par vaicuojumu — kas dieļ mane ir latgalīšu literatūra.

Da šām latgalīšu teksti praktiski nīvīna nav iñteresiejuši i literatūrkritiski nav apsavārti. Sajuta tāida, dūmuotka latgalīšu rakstnīki bytu krušī klasiki — vysi zyna, kas ir Jezups Macilevičs voi Augusts Egluojs, bet jūs dorbi naiñteresej pat literatūrpītēnu. Kāids napaskaidrs dzīmshōys gods var izaruodeit dyžan osu zynu-

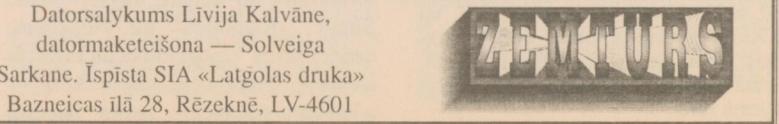
nīkūs streidu objekts, a paskateit kaida navin Leidumīnīka »breinumu dorbus« nīvīnam naiñt pruotā. Tūlaik juosoka kai ir — tei nav literatūrzynuotne, a nūvodpietnīceiba. Apeļa i Bukša literatūrys viesturis ir biobibliografiski ruodeituoji ar tekstu anotacejom, na vairuok. Runa vysu laiku ir guojuse par apliterarom, uorpusteksta taitod — sekunārom) litom — autoru dzeivis peripetējom, politiskajim i religiskajim redzīnim, sabīdriskū darbeibū i attīceibom ar konjunkturu. Taitat i literatūra vārtāta nu sabīdriskuo, valstiskuo, religiskuo, moraluo, utilitaruo, lingvistiskuo konteksta. Viereiba grīzta viñ autoru nūdūmuojumam (na rezultatam) i dorba publiskajai rezonāsei. Kai muokslīnīcīska pošvīerteiba teksti pītēnīcīkā pīguojumā kazyn par kū nafigurej, a cytreiz pat maiusos pa kuojom, kod »patriarhi« autorim dola raksturoujumus i viertējumus (paraugi pakužynuojs itū »iz myūžim« nūdybynuotū sakuorteibū!). Izpīties akcents (kai i vajagoja byut saskaņā ar gruomotys idūmuojumu) LRB lykts iz bio i bibliografiskū datu, par kuru kūplaseišonu lels paļdis I. Salcevičai i par kuru precizitati (ir jau vysaidi lapsusi — kur, par breinumu, palykuši Bronislavs Valpīters, Oñtons Kokars,

Stanislavs Rāzna (Gendejs), Oñtons Pastors, a taipat i J. Babris, Alžerts Rudusāns, O. Znūteņš, J. Myglāns (Tryzna?) nasajyutu ni kompetents, ni nūskānuots sprīst. Mani vairuok iñteresej poši dorbi.

Volūda, kaidā ir radeits teksts, ir bejs vīneigais kriterejs, piec kuruo gūdeigi nūdefinēt, kas ir i kas nav latgalīšu literatūra. Taitod volūda, a na autora etniskuo izcēlsme, dzīmshōs vīta voi nūstuoja latgalīšu vaicuojumūs. Vairuokos volūduos rokstūši ir apsavārti nu kūpejuo pasavierīna, bet analizis akcents lykts iz latgalīšu tekstu.

Jamūt vārā, ka par mozi apzynuoti latgalīšu i litvīšu literatūras gaitu kūpejī momenti, asu rauðeje pīdereiguok pīsavērst itam saleidzynuojumam (vēl vīna metode). Itymā sakareibā lītuots termins »baltu literatūra«.

Plūs tam vysam asu raudzejs akcentēt autoru volūdiskuos sovpateibys, apruodeit tradicejis i aītitradicejis latgalīšu volūdis normiešonā i izkūpšonā. Bukšs ir pīdereiguok iñteresiejs par agreimūs religiskūs tulkuojumu i 19. gs. volūdiskū situāciju rokstūs (baime nu rūsicīmu i slavīsmu), bet nasalik zinis, ka 30. godu tekstūs čiuliski barbariskuo pagluobe kur nakur dasnādz tū suotuma procentu, aiz kuruos suocās lingua franca — »trešuo izlūksne« ar latgalisku atstratu.

OSKARS SEIKSTS

*BREIVI IZLASEITI īLYKUMI
NU BYUSŪSUOS GRUOMOTYS*

Literaruo kontinuiteta sakārā man redzīs pījamams tys pošpuslījums, kuru T. S. Eliots atzeist par obligatu kotram, kas gryb byut lobs poets (dieļ tuo pīdereiguok apsavārti poeti, mozuok prozaistika), — da ituo saraksteitūs (itymā gadīnī — vysmoz dzymtuos literatūrus) tekstu puorstruodošona, puordzeivuošona sevī. Īsaklausēt teksta (a idealā gadīnī i autora) bolsā, a ka nā to koč puorskaitēt pa sovam, aizpīldeit (i svareiguokais te ir īejis savaicuoso) ar sovu saturu, apdzievynuot tekstu ar sevī. Subjektīvs redzīns par dašamejū literarū procesu. Tam tūlaik i veleitīs itys dorbs.

Te apsavārti (a na vārtāti, ko bez tuo nāiztik) autori, kuri redzīs byutiski, sovpateigi voi tyvi man kai literatam, kuri ir ītakuojuši manu pasauļredzīni, manu literarū mitologēju. Te asu raudzejs kū navin pasaceit par tim, nu kurū es asu vuicejīs voi kurū asu pījīems kritiski, bet kuri ījam kaidu to konkreitu vītu munā literarāja sapratīnī. Atkareibā nu ituo

nūzeimeguma pakuopis i izaveiñdujose »hierarheja« autoru apsavierīni. Puorsvorā asu raudzejs runuot par tim cylvākī i dorbim, kuru dašamejam literatūrnuotnīkajam apsavārumam napīkreitu voi ar kurim saistuos kongenialys izjyutys. Ci, ūtraižuok, — styprys aītipatejis, par tū ka viñ tai, pa munam, var pasaceit kū nabejs byutisku. Centrā ir tuos literaruos paruodeibys, kas redzīs svareiguokys man pošam. Subjektīvais īlykums (rakurss) nūsoka i pīguojumu kotram autoram. Personēiguos pazeišonyis gadīnī pīdereiguoka attīksme ir pret personēibu, a »anonimī«, viñ piec biografeju pazeišamī pyrmailegi jīmti vārā pošu dorbu sakāra, analizejūt tādā īlykumā, kurs, pa munam, vyslobuok vareigs paruodeit kotram autoram byutiskuokū, nadajyuktuokū voi tū, kas da ituo nav pasaceits.

Periferejā palykuš navys tādi, kas bytu moznūzeimegi latgalīšu literatūrā, a viñ tī, kas dieļ kaidu nabejs īmesļu nav pamatuši dīļuoku pādu munā literatūrā sapratīnī. Atkareibā nu ituo

Masu informacejas leidzekļa registrācijas aplīceiba Nr. 1609. Iznōk nu 1994. goda 30. decembra reizi nedeļā — pīktdinōs.

Izdevēja nūrēkinu knts Latvijas Unibankas Preiļu nūdājā Nr. 468425, kods 310101900. Izdevēja adrese: A. Upīša iłā 3-49, Preiļi LV-5301, tōlruņs 8-253-21516. 1. išpīlūksne.

Datorsalykums Livija Kalvāne, datormaketeišona — Solveiga Sarkane. Īspīsta SIA «Latgolas druka» Bazneicās iłā 28, Rēzeknē, LV-4601